

Izrael v Egyptě

Texty na tento týden

Genesis 46–50

Základní verš

„Izrael se usadil v egyptské zemi, na území Gošenu. Zabydleli se v ní, rozplodili se a velmi se rozmnožili.“ (Gn 47,27)

Kniha Genesis popisuje poslední roky Jáкова a pak Josefa. Vidíme Jáкова (Izraele), jak odchází z Kenaanu (Gn 46), aby se usadil v Egyptě (Gn 47) a tam zemřel (Gn 49,29–50,14). I v egyptském prostředí se však vynořuje perspektiva zaslíbené země (Gn 50,24.25).

Jakmile Jákok dorazil do Egypta, požehnává faraóna (Gn 47,7–10), čímž plní (samozřejmě jen částečně) Hospodinovo zaslíbení dané Abrahamovi, že bude požehnáním pro národy (Gn 12,3). Později, těsně před smrtí, Jákok dává požehnání Josefovým synům (Gn 48). Jákok žehná i svým vlastním synům a vyslovuje působivé předpovědi týkající se každého z nich v kontextu budoucích dvanácti kmenů Izraele (Gn 49,1–28).

Skutečnost, že Izrael „přebývá“ v exilu v Egyptě jako cizinec, je však v napětí s nadějí na zaslíbenou zemi. A přestože samotná kniha Genesis končí zprávou o synech Izraele v Egyptě, některá poslední Josefova slova poukazují na jiné místo: „Já umírám, ale Bůh vás jistě navštíví a vyvede vás odtud do země, kterou přísězně slíbil Abrahamovi, Izákovi a Jákovovi“ (Gn 50,24).

Osnova lekce

Při studiu poslední lekce se dostáváme nejen na závěr celé knihy Genesis, ale také sledujeme závěrečnou část osudu Josefa a jeho rodiny, se kterou se po letech opět setkává. Ta se na další léta přesouvá do Egypta, ale dále žije s nadějí na domov, který jim Bůh zaslíbil.

- Gn 46,1–5: Jákok putuje za Josefem (neděle)
- Gn 47,1–7: Jákok v Egyptě (pondělí)
- Gn 48,13–16: Jákok žehná Josefovým synům (úterý)
- Gn 49,8–12: Jákok žehná vlastním synům (středa)
- Gn 50,22–26: Naděje na návrat domů (čtvrtek)

Budování společenství

- Podělte se ve skupině o to, co jste v posledním týdnu zažili. Jak vás tento prožitek ovlivnil ve vašem duchovním životě?
- Řekněte ostatním o situaci, kdy jste v poslední době vnímali výrazný projev Boží přítomnosti ve vašem životě. Vyjádřete veřejně Bohu své poděkování.

JÁKOB PUTUJE ZA JOSEFEM

¹Izrael se vydal na cestu se vším, co měl. Když přišel do Beer-šeby, obětoval Bohu svého otce Izáka oběti. ²I řekl Bůh Izraelovi v nočních viděních: „Jákobe! Jákobe!“ A on odpověděl: „Tu jsem.“

³Bůh pravil: „Já jsem Bůh, Bůh tvého otce. Neboj se sestoupit do Egypta; učiním tě tam velikým národem. ⁴Já sestoupím do Egypta s tebou a já tě také určitě vyvedu. Josef ti vlastní rukou zatlačí oči.“ ⁵Jákob se tedy zvedl z Beer-šeby a Izraelovi synové vysadili svého otce Jákoba i své dítky a ženy na povozy, které pro ně farao poslal. (Gn 46,1–5)

Osobní studium

Přečti si text Genesis 46. Jaký význam má Jákobův odchod z Kenaanu?

Když Jákob opouští místo svého přebývání v Kenaanu, je plný naděje. Ujištění, že už nebude hladový, a dobrá zpráva, že Josef je naživu, mu zřejmě dodalo impuls, který potřeboval k odchodu ze zaslíbené země.

V Jákobově odchodu můžeme vnímat ozvěnu Abrahamovy zkušenosti, přestože ten směřoval do zaslíbené země. Jákob slyší od Boha stejné zaslíbení, jaké dostal i Abraham: zaslíbení, že Bůh z něho učiní „velký národ“ (Gn 46,3; porovnej s Gn 12,2). Boží volání připomíná smlouvu s Abrahamem i v tom, že při obou příležitostech Bůh používá stejná uklidňující slova „neboj se“ (Gn 46,3; porovnej s Gn 15,1) a vysloví příslib slavné budoucnosti.

Podrobný výčet jmen Izraelců, kteří odešli do Egypta, včetně jeho dcer (Gn 46,7),

připomíná Boží příslib plodnosti daný Abrahamovi v době, kdy byl ještě bezdětný. Číslo „sedmdesát“ (včetně Jákoba, Josefa a jeho dvou synů) vyjadřuje myšlenku úplnosti. Do Egypta jde „celý Izrael“. Je také důležité, že číslo sedmdesát odpovídá počtu národů (Gn 10), což naznačuje, že Jákobova cesta má vliv i na všechny okolní národy.

Tato pravda bude zřejmější až o mnoho let později. Prostřednictvím kříže se naplno odhalí plán spasení, které je nabídnuto celému lidstvu, nejen dětem Abrahama.

Ano, příběhy Abrahamových potomků jsou velmi zajímavé a můžeme si z nich vzít mnohá duchovní poučení. Ale hlavní důvod, proč jsou zaznamenány v Božím slově, souvisí s tím, že všechny osudy patriarchů jsou součástí dějin spasení. A hlavním cílem Božího plánu je přinést vykoupení co největšímu počtu lidí na této padlé planetě.

Aplikace

„Není rozdílu mezi Židem a Řekem: Vždyť je jeden a týž Pán všech, štědrý ke všem, kdo ho vzývají, neboť, každý, kdo zvývá jméno Páně, bude spasen“ (Ř 10,12.13). Jak Pavel v těchto verších představuje univerzálnost evangelia? Co na základě těchto slov máme jako církve dělat, abychom pomohli šířit evangelium?

JÁKOB V EGYPTĚ

¹Josef šel a oznámil faraónovi: „Můj otec a moji bratři se svým bravem a skotem i se vším, co mají, přišli ze země kenaanské. Jsou tu v zemi Gošenu.“ ²Potom vzal ze svých bratrů pět mužů a postavil je před faraóna. ³Faraó se jeho bratrů otázal: „Jaké je vaše zaměstnání?“ Oni mu odvětili: „Tvoji otroci jsou pastýři ovcí stejně jako naši otcové.“ ⁴A řekli faraónovi: „Přišli jsme, abychom v této zemi pobývali jako hosté, poněvadž pro ovce tvých otroků nebyla žádná pastva; na kenaanskou zemi těžce dolehl hlad. Dej svolení, ať tvoji otroci mohou sídlit v zemi Gošenu.“ ⁵Faraó řekl Josefovi: „Tvůj otec a tvoji bratři přišli přece k tobě. ⁶Egyptská země je před tebou. Usídlí tedy otce a bratry v nejlepší části země. Ať sídlí v zemi Gošenu. Máš-li za to, že jsou mezi nimi schopní muži, ustanov je správci nad mými stády.“ ⁷Pak uvedl Josef svého otce Jákoba a postavil jej před faraóna, a Jákob faraónovi požehnal. (Gn 47,1-7)

Osobní studium

Je zajímavé, že navzdory všemu, co se Jákob dozvěděl o Josefovi v Egyptě, jej Hospodin oslovuje v „nočních viděních“ (Gn 46,2) a povzbuzuje ho, aby se nebál vydat na cestu. Jákob nakonec opouští zaslíbenou zemi a odchází do Egypta, který se později stane místem, na které se už Izraelci nikdy nebudou chtít vrátit (Dt 17,16).

Přečti si text Genesis 47. Jaké duchovní pravdy a zásady můžeme objevit v tomto příběhu?

„Josef se snažil uchránit své bratry před pokušeními, jimž by byli vystaveni na pohanském dvoře. Proto jim radil, aby řekli faraónovi jasně, jaké je jejich zaměstnání. Jákobovi synové této rady uposlechli a opatrně také řekli, že přišli do země, aby tu pobývali, nikoli aby se v ní trvale usadili. Tak si ponechali právo odejít, když se k tomu rozhodnou.“ (PP 233; NUD 110)

Bylo moudré, že faraón nepřesvědčuje tyto přistěhovance, aby se stali „žebráky“ žijícími z milosrdných darů svého hostitele. Ptá se na jejich „zaměstnání“ (Gn 47,3.4), aby se ve svém novém prostředí dobře přizpůsobili. Také rád využívá jejich zkušeností, a dokonce Josefovi přikazuje: „Ustanov je správci nad mými stády“ (Gn 47,6).

Potom, přestože je cizinec Jákob v podřízené pozici přistěhovance, předstoupil před pána země a „Jákob faraónovi požehnal“ (Gn 47,7). On, pokorný cizinec, žehná faraónovi, vládci mocného Egypta... Proč vlastně?

Slovesná vazba použitá v sedmém verši, která se překládá jako „postavil jej před faraóna“ (Gn 47,7), se běžně používá v kněžském kontextu (viz Lv 14,11). Když vezmeme v úvahu, že ve starověkém Egyptě měl faraón postavení nejvyššího kněze, znamená to, že v duchovním smyslu je Jákob vyšší než nejvyšší kněz Egypta, dokonce má vyšší postavení než samotný faraón.

Aplikace

Bez ohledu na to, kde se v životě nacházíme, měli bychom se k druhým chovat jako „rod vyvolený, královské kněžstvo, národ svatý, lid náležející Bohu“ (1Pt 2,9). Čím by se mělo vyznačovat naše jednání? K čemu nás zavazuje naše víra?

JÁKOB ŽEHNÁ JOSEFOVÝM SYNŮM

¹³Vzal oba, pravou rukou Efrajima a postavil ho k Izraelově levici, levou rukou Manasesa a postavil ho k Izraelově pravici. ¹⁴I vztáhl Izrael pravici a položil ji na hlavu Efrajima, který byl mladší, a levici na hlavu Manasesovu. Zkřížil ruce úmyslně, ačkoli prvorozený byl Manases.

¹⁵Požehnal Josefovi takto: „Bůh, před nímž ustavičně chodívali moji otcové Abraham a Izák, Bůh, Pastýř, který mě vodí od počátku až dodnes, ¹⁶Anděl, Vykupitel, jenž před vším zlým mě chránil, ať požehná těm chlapcům. Ať se v nich hlásá mé jméno a jméno mých otců Abrahama a Izáka; ať se nesmírně rozmnoží uprostřed země.“ (Gn 48,13–16)

Osobní studium

Když se přibližuje Jákobova smrt, patriarcha si připomíná svůj předchozí příchod do Bét-elu (Gn 35,1–15). Hospodin tehdy obnovil své zaslíbení o „věčném vlastnictví“ země (Gn 48,4). Tento slib vychází ze smlouvy uzavřené s Abrahamem (Gn 17,8). Očekávání zaslíbené země ho naplňuje klidem a povzbuzuje jeho naději tváří v tvář přicházející smrti. Jákob se obrací na dva Josefovy syny, kteří se narodili v Egyptě, a dává jim požehnání. Činí tak v kontextu budoucího zaslíbení souvisejícího s jeho vlastním potomstvem.

Přečti si text Genesis 48. Proč Jákob požehnal Josefovým synům, ale už ne svým dalším vnukům?

Josefovi synové Manases a Efrajim jsou jediní vnuci, kterým Jákob požehnal. Jako by je tím povýšil z vnuků na syny (Gn 48,5). Ačkoli Jákobovo požehnání předpovídá nadřazenost druhého (Efrajima) nad prvním (Manasesem), požehnání je v podstatě adresováno Josefovi (Gn 48,15).

Zaznívá zde osobní svědectví o Boží věrnosti v minulosti a zároveň Boží zaslíbení týkající se budoucnosti. Jákob se odkazuje na Boha Abrahama a Izáka (Gn 48,15.16). Je to Bůh, který pečuje o svůj lid. Jak říká Jákob, je to stejný Bůh, který ho „před vším zlým chránil“ (Gn 48,16). Jákob má také na paměti „Boha Bét-elu“ (Gn 31,13), se kterým zápasil (Gn 32,29) a který změnil jeho jméno z Jákoba na „Izraele“ (Gn 32,26–29).

Tím, že Jákob připomíná zkušenosti, při kterých Bůh obrátil zlo v dobro, vyjadřuje naději, že se Bůh postará o jeho vnuky, tak jako se postaral o něho a o Josefa. Myslí však i na potomky, kteří se jednou vrátí do Kenaanu. Tato naděje je jasná z Jákobovy narážky na Šekem (Gn 48,22). Toto místo není jen kus pozemku, který koupil (Gn 33,19), ale také místem, kde budou později pohřbeny Josefovy kosti (Joz 24,32) a kde se bude dělit země mezi izraelské kmeny (Joz 24,1). Uprostřed všeho, co se stalo, měl Jákob neustále na paměti Boží zaslíbení Abramovi: „V tobě dojdou požehnání veškeré čeledi země“ (Gn 12,3).

Aplikace

Přečti si text Sk 3,25.26. Jak se podle Petra naplnilo zaslíbení z Gn 12,3? Jsi ty sám účastníkem tohoto požehnání?

JÁKOB ŽEHNÁ SVÝM SYNŮM

⁸Tobě, Judu, tobě vzdají čest tví bratři. Na šíji nepřátel dopadne tvá ruka; synové tvého otce se ti budou klanět. ⁹Mládě lví je Juda. S úlovkem, můj synu, vystoupil jsi vzhůru. Stočil se a odpočíval jako lev, jak lívice. Kdo ho donutí, aby povstal? ¹⁰Juda nikdy nebude zbaven žezla ani palcátu, jenž u nohou mu leží, dokud nepřijde ten, který z něho vzejde; toho budou poslouchat lidská pokolení. ¹¹Své oslátko si přiváže k vinné révě, mládě své oslice k révoví. Oděv svůj vypere ve víně, háv knížecí v krvi hroznů. ¹²Oči bude mít tmavší než víno, zuby bělejší než mléko. (Gn 49,8–12)

Osobní studium

Přečti si text si Gn 49,1–28. Jaký je duchovní význam požehnání, která Jákob udělil svým synům?

Kromě prorocství týkajících se bezprostřední budoucnosti kmenů Izraele vidí Jákob i Mesiáše a naději na konečnou záchranu. Tato naděje je naznačena již v prvním verši, když své syny připravuje na to, že bude mluvit o daleké budoucnosti („v budoucnu“; Gn 49,1). Jde o technický výraz, který v Písmu odkazuje na příchod mesiášského krále (Iz 2,2; Da 10,14).

Text se pak v hlavních obrysech věnuje budoucnosti každého z jeho potomků. Nejde o předurčení osudu ani o vyjádření, že Bůh chce, aby se zmíněné skutečnosti v životě Izraelců děly. Jákobova slova spíše naznačují, jak jejich vlastnosti a vlastnosti jejich dětí ovlivní budoucí události. To, že Bůh ví předem, že někdo zabije nevinného člověka, je něco úplně jiného, než kdyby Bůh chtěl, aby se to stalo.

Znovu se soustřed na text Gn 49,8–12. Jaká prorocství jsou zde uvedena a proč jsou důležitá?

Přestože mají lidé svobodnou vůli, Bůh zná jejich rozhodnutí a ví, co se stane v budoucnosti. Ve své moudrosti zařídil, aby Mesiáš pocházel z Judy. Juda (Gn 49,8–12) je zde charakterizován jako lev (Gn 49,9), symbolizující královskou moc a slávu. Z Judy vyjde král David, ale i Vládce pokoje (Iz 9,5–7), jeho „budou poslouchat lidská pokolení“ (Gn 49,10).

Židé odedávna chápali tato slova jako mesiášské prorocství ukazující na příchod Mesiáše. A také křesťané již od začátku vztahovali tento text na Ježíše Krista. „Juda nikdy nebude zbaven žezla ani palcátu, jenž u nohou mu leží, dokud nepřijde ten, který z něho vzejde; toho budou poslouchat lidská pokolení“ (Gn 49,10). Uvedený text je předchůdcem novozákonního příslibu, že ve jménu Ježíše Krista se skloní „každé koleno“ (Ep 2,10).

„Lev, král lovišť, je vhodným symbolem tohoto kmene, z něhož vyšel David a Syn Davidův, Šílo, pravý ‚Lev z pokolení Judova‘ (Zj 5,5), jemuž se nakonec poddá veškerá moc a jemuž vzdají poctu všechny národy.“ (PP 236; NUD 111)

Aplikace

Proč máme Ježíši vzdávat úctu již nyní, dříve než to udělají „všechny národy“?

NADĚJE NA ZASLÍBENOU ZEMI

²²Josef sídlil v Egyptě i s domem svého otce a byl živ sto deset let. ²³Syny Efrajimovy viděl do třetího pokolení. Těž synové Makíra, syna Manasesova, se zrodili na Josefova kolena. ²⁴Potom Josef svým bratrům řekl: „Já umírám, ale Bůh vás jistě navštíví a vyvede vás odtud do země, kterou přísahou slíbil Abrahamovi, Izákovi a Jákobovi.“ ²⁵A zapřísáhl syny Izraelovy slovy: „Bůh vás jistě navštíví a pak odtud vynesete mé kosti.“ ²⁶Umřel Josef, když mu bylo sto deset let; nabalzamovali ho a položili do rakve v Egyptě. (Gn 50,22–26)

Osobní studium

Přečti si text Genesis 49,29 až 50,21. Jaké velké téma naděje nacházíme v závěru knihy Genesis?

Závěr knihy Genesis se skládá ze tří událostí, které jsou naplněny nadějí.

První nadějí je, že se Izrael vrátí do zaslíbené země. Mojžíš, autor knihy Genesis, popisuje smrt a pohřeb Jákoba a Josefa jako události, které připomínají zaslíbenou zemi. Bezprostředně poté, co Jákob požehnal svým synům a vyslovil prorocství o dvanácti kmenech Izraele (Gn 49,28), uvažuje o své smrti. Přikázal svým synům, aby ho pohřbili v Kenaanu, v jeskyni nedaleko Makpely, kde byla pohřbena i Sára (Gn 49,29–31). Příběh popisuje pohřební průvod směřující do Kenaanu, který je jakýmsi předobrazem vyjití Izraelitů z Egypta.

Druhou nadějí je, že Bůh opět obrátí zlo v dobro. Po Jákobově smrti se bratři bojí o svou budoucnost. Mají strach, že se jim Josef bude chtít pomstít. Přicházejí k Josefovi, padají před ním a jsou připraveni stát se jeho otroky (Gn 50,18). Opět se opakuje

scénář, který připomíná Josefovy prorocké sny. Josef své bratry uklidňuje a říká jim „Nebojte se!“ (Gn 50,19). Toto povzbuzení zaznívá již od dob Abrahama (Gn 15,1). Josef dále bratrům říká: „Vy jste proti mně zamýšleli zlo, Bůh však zamýšlel dobro“ (Gn 50,20). Bůh změnil průběh událostí tak, aby byli zachráněni (Gn 50,19–21; porovnej s Gn 45,5,7–9). To znamená, že navzdory mnoha lidským selháním znovu vítězí Boží prozřetelnost.

Třetí nadějí je, že Bůh spasí padlé lidstvo. Ve zprávě o Josefově smrti v posledním verši Genesis jde o víc než jen o informaci, že Josef zemřel. Josef totiž nikoho nevyzývá, aby ho hned po smrti pohřbili mimo Egypt. Namísto toho hovoří o budoucnosti: „Bůh vás jistě navštíví a pak odtud vynesete mé kosti“ (Gn 50,25). A to se opravdu stalo a Izraelité vykonali jeho vůli (viz Ex 13,19). Naděje na návrat do zaslíbené země, Kenaanu, je symbolem a předobrazem naděje spasení, obnovy, nového Jeruzaléma a nového nebe a nové země. Je to vytoužená naděje nás všech. Je to naděje, která je díky Vládci pokoje jistotou.

Aplikace

Přečti si text Zj 21,1–4. Jak tyto verše představují naši největší naději? Jakou nadějí bychom měli bez tohoto zaslíbení?

PODNĚTY K ZAMYŠLENÍ

Pro další studium si přečtěte druhou část 21. kapitoly „Josef a jeho bratři“ v knize *Na úsvitu dějin* (PP 233–240; NUD 109–113).

„Josefův život ilustruje život Krista. Závist vedla Josefovy bratry k tomu, že ho prodali do Egypta. Doufali, že tím zabrání tomu, aby se stal větším než oni. Libovali si, že se už nemusí obávat jeho snů, že zcela znemožnili jejich naplnění. Avšak Bůh změnil jejich životní dráhu, aby se událo právě to, čemu se snažili zabránit. Podobně kněží a starší žárlili na Krista. Usmrtili ho, aby mu znemožnili stát se králem, přesto však tomu nemohli zabránit.

Josef se díky svému otroctví v Egyptě stal pro rodinu svého otce spasitelem. Tato skutečnost ovšem nezmenšila vinu jeho bratrů. Podobně Kristovo ukřižování jeho nepřáteli z něj učinilo Vykupitele lidstva, Spasitele padlého pokolení a Vládce nad celým světem. Avšak zločin jeho vrahů byl stejně odporný, jako kdyby Boží prozřetelná ruka neřídila události.

Josef byl pro svoji zásadnost falešně osočen a uvržen do vězení. Podobně Kristus byl kvůli své spravedlnosti opovržen a odmítnut, neboť jeho sebezapíravý život odsuzoval hřích. Ačkoli se neprovinil žádným zlem, byl na základě svědectví falešných svědků odsouzen. Josefova trpělivost uprostřed nespravedlnosti, jeho pohotovost odpustit a šlechetná shovívavost vůči jeho krutým bratrům představují Spasitelovu trpělivou vytrvalost tváří v tvář zášti a tupení bezbožných lidí i jeho odpuštění všem, kdo k němu přijdou s vyznáním svých hříchů a prosbou o odpuštění.“ (PP 239.240; NUD 112.113)

Otázky k rozhovoru

1. *Po Jákobově smrti se bratři obávali, že se jim teď Josef pomstí. Co se z tohoto příběhu dozvídáme o vině, kterou v sobě neustále nesli? Co nás Josefova reakce učí o odpuštění viníkům?*
2. *Jaké paralely mezi životem Josefa a Ježíše můžeme najít?*
3. *Uvažujte o tom, že ačkoli Bůh zná budoucnost, stále máme svobodu dělat vlastní rozhodnutí. Jak lze sladit tyto dva pohledy?*

Praktický závěr

- *Podělte se s ostatními ve skupině o to, co praktického jste se naučili z této lekce při studiu Bible. Jak lze toto naučení uvést do každodenního života?*

Podněty k modlitbám

- *Modlete se jeden za druhého, za své radosti i starosti.*
- *Modlete se spolu za ty, kteří z nějakého důvodu přestávají či již přestali navštěvovat vaše společenství. Jak jim můžete dát najevo, že je máte stále rádi?*
- *Modlete se i za lidi ve svém okolí (přátele, sousedy, příbuzné...), kterým byste rádi představili Boží lásku.*

Konkrétní modlitební seznam mé třídy sobotní školy:

_____	_____
_____	_____
_____	_____